
PART QUARTA.
RESSENYES

APRENTATGE DEL VALENCIÀ I INTEGRACIÓ, COL·LABORACIÓ ENTRE AUTÒCTONS I IMMIGRATS

Abelard Saragossà

(Acadèmia Valenciana de la Llengua, professor jubilat
de la Universitat de València)

Com a homenatge a Josep Lluís Doménech (Alberic, 1952 – València, 2016), membre de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua i de Taula de Filologia Valenciana, publiquen una ressenya d'un llibre coordinat per ell sobre una qüestió ben destacable: l'aprenentatge del valencià entre els nouvinguts. L'escrit original va ser publicat en el periòdic *El Punt-Avui*, 08-05-2010.

Llibre: *Coneguem les nostres terres*

Autors: Josep Lluís Doménech Zornosa (coordinador de l'obra i membre de l'AVL), Maria Pilar Doménech Rodríguez (professora de valencià) i Jesús Huguet Enguita (dibuixant)

Editora: Conselleria de Solidaritat i Ciutadana de la Generalitat Valenciana, 2010

Pàgines: 151

Josep Lluís Doménech, Maria Pilar Doménech i Jesús Huguet han publicat un llibre sobre una temàtica molt important: l'aprenentatge del valencià entre els immigrants. Ara bé, com que els autors del llibre no són gens elitistes, han adoptat un punt de vista humà i solidari: han presentat l'aprenentatge del valencià al costat de l'objectiu de conèixer la societat valenciana i la voluntat de ser un

valencià més. De fet, el llibre narra el viatge d'unes persones (en part autòctones i en part immigrades) per diverses comarques valencianes per a conèixer més bé la societat a on viuen.

Però comencem pel principi. El llibre *Coneguem les nostres terres* està destinat als estudiants de 17 anys, de manera que està estructurat en deu unitats didàctiques, profusament il·lustrades. Els personatges són deu jóvens, tres autòctons i set originaris de fora. Amb dos monitors (l'u autòcton i l'altre immigrant), fan un viatge pel Maestrat i els Ports de Morella, per la Plana, per la Ribera, per la Plana de Requena i Utiel, per la Marina, per Alacant i Elx, per la regió d'Alcoi i, finalment, per la ciutat de València, a on viuen. Cada unitat didàctica narra una part del viatge, i va seguida per un vocabulari i per unes activitats sobre la lectura a fi que els estudiants aprofundixquen en la comprensió de la lectura i en l'assimilació de paraules i de construccions del valencià. A més de geografia, els lectors aprenen història de les poblacions visitades, així com festes, tradicions, gastronomia i més factors culturals. També hi ha solidaritat entre els protagonistes, com ara quan ajuden a una jove que, encara que està com un fideu, té la mania d'estar grossa.

PER A IMMIGRATS I PER A AUTÒCTONS, PER A CASTELLANOPARLANTS I PER A VALENCIANOPARLANTS

El llibre no és útil només per als valencians nouvinguts. És sabut que els valencians coneixem poc el nostre territori: com són i com parlen en cada una de les nostres comarques. Eixa deficiència justifica que, en aquells instituts valencians que es decidixquen a donar el llibre, les activitats resultants també seran útils per als alumnes autòctons.

A més, el fet que els personatges siguen en part autòctons i en part nouvinguts ajudarà als alumnes autòctons a interessar-se per la integració d'aquells alumnes que són fills de pares que han vingut a treballar a alguna població valenciana. En definitiva, el llibre que comentem és tan útil per a uns com per a altres, no debades no es pot fer una bona integració social de les persones nouvingudes si no hi ha una voluntat positiva i activa per les dos bandes: els immigrants han de voler integrar-se; i els autòctons hem de facilitar activament la integració, objectiu que exigeix (entre altres coses) interès i respecte pels nouvinguts. Els mateixos motius que acabem de descriure comporten que el llibre també s'hauria de donar i treballar en les escoles d'adults.

Cal destacar que l'obra *Coneguem les nostres terres* no solament és molt positiva per la temàtica que desplega. També ho és per la manera d'enfocar el tema. L'arrelament social i la responsabilitat que té Josep Lluís Doménech es palpa en la manera de tractar les comarques valencianes. Així, hi ha molt de respecte per les variacions internes dins de la societat valenciana. Com diuen els autors en la Introducció, «la Comunitat Valenciana no és homogènia pel que fa als seus habitants», realitat que demana «respostes d'atenció a la diversitat».

UN EXEMPLE DE COL·LABORACIÓ TRANSVERSAL

El respecte a la diversitat interna va unit a un altre respecte: la consideració de les diverses maneres de voler la societat valenciana del futur. Un poble no es pot recuperar si no hi ha una base compartida per tots i uns objectius comuns a totes les forces polítiques (o com a mínim a la major part). Justament per eixa necessitat, encara que el coordinador de l'obra és progressista i d'esquerres, els autors no descriuen el país que ells voldrien que hi haguera. També eviten el

sectarisme i les afirmacions que es podrien prendre com a un menyspreu d'alguns dels partits polítics majoritaris. El llibre supedita les preferències individuals a les necessitats de la societat valenciana, actuació que va unida a un comportament purament positiu, sense negar a ningú ni anar contra ningú. Com a conseqüència d'eixa mirada ampla i prudent, els autors busquen una manera de presentar la societat valenciana que siga identificadora i assumible per a la majoria de valencians.

El fet de tindre una visió transversal i respectuosa deu haver facilitat que el Conseller de Solidaritat i Ciutadania (Rafael Blasco Castany) haja prologat el llibre. Ens trobem davant d'una actuació que s'hauria de multiplicar en els pròxims anys: aprendre a parlar sobre el valencià i sobre la cultura valenciana d'una manera tal, que siga factible la suma i la coordinació de tots aquells que ens sentim valencians i volem seguir sent-ho, siga quina siga la nostra ideologia política.

Mirem una part de les paraules de Blasco: «Este llibre és un compendi de tot això. Gent, terra, llengua, costums, institucions..., formen un tot perquè les persones disposades a conèixer el territori que els acull tinguen una eina que els faça més fàcil i amena eixa realitat».

En definitiva, l'objectiu que ens hauríem de marcar els uns i els altres és reeditar i eixamplar l'acord social que hi hagué en la creació de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua. Un acord que, ara, hauríem de ser capaços d'aplicar a accions que afavorixquen l'ús social del valencià i que, simultàniament, incrementen el sentiment i la voluntat de ser valencians.

No cal dir que eixa simbiosi del valencià i de la valencianitat potenciaria tant la societat com la llengua. Un poble no pot existir si no té voluntat de ser i de dirigir la seua societat, cosa que dóna sentit a l'existència de la Generalitat. A més, el fet de conèixer i estimar el valencià fa créixer fàcilment el sentiment de ser valencià. Pel que fa a l'ús social de la llengua pròpia dels valencians, difícilment es recuperarà l'ús públic si la majoria dels valencians no ens sentim valencians i, en eixa identitat, el valencià és un factor important.

UN VALENCIÀ DIGNE I POPULAR, IDENTIFICADOR I PRACTICABLE

L'arrelament i la responsabilitat social també es manifesten en un altre camp: el model lingüístic que usa el llibre. Com que les llengües són construccions immenses, és molt fàcil posar algun exemple d'actuar bé o d'actuar malament, de manera que ací evitaré eixe camí poc útil.

Només observaré que, a mesura que u va llegint el llibre, s'adona que hi ha una voluntat d'arribar a un model lingüístic que siga practicable tant si escrivim com si parlem; tant si fem classe en un institut com si parlem amb persones desconegudes; tant si actuem en una obra de teatre com si participem en un debat de Canal 9. En definitiva, els autors de *Coneguem les nostres terres* busquen un valencià que siga digne i alhora popular, ric i alhora identificador.

Com que eixe objectiu s'ha buscat massa poc en les darreres dècades, és normal que, al costat d'encerts, hi haja alguna actuació dubtosa. Però el que importa més no és això, sinó la voluntat de fer el camí dit. La qüestió destacable és que el valencianisme es marque l'objectiu d'arribar a un valencià públic en què la llengua oral i la llengua escrita no solament no estiguen divorciades, sinó que estiguen tan unides, que siguen carn i ungla.

Mirant-ho bé, convindria que, per a aconseguir que el valencià públic i el valencià privat estiguen cada volta més prop, l'Acadèmia Valenciana de la Llengua participara activament. Eixa institució té el poder de legislar sobre la normativa lingüística valenciana, activitat que hauria de fer com les institucions justes: argumentant i fonamentat cada norma. Ara bé, al costat de l'activitat normativitzadora l'Acadèmia també hauria de dir quina opció troba preferible en el valencià públic quan en la normativa lingüística hi ha més d'una possibilitat.

Independentment que cada persona pugua triar qualsevol de les opcions que conté la gramàtica de la institució, ¿com convé que actue un valencià que no tinga cap preferència, dient *Va davant de mi* (com diu el valencià viu) o *Va al*

davant de mi o *Va al davant meu*? Una norma aïllada té poc de pes; però la suma de normes i normes sí que té conseqüències en la identificació i l'assimilació del valencià públic: si anem ben orientats, els efectes seran positius; i, si tenim un mal nord, les conseqüències sobre els valencians seran negatives. Els treballs de què disposem sobre el tema (com ara un llibre excel·lent de Josep Àngel Mas, *El morfema ideològic*, Benicarló, 2008) fan pensar que la incidència del valencià escrit en la llengua parlada és molt baixa.

Amb la col·laboració de tots, hauríem de buscar l'objectiu que els docents valencians, els locutors dels mitjans de comunicació i en general els valencians de cultura mitjana arribem a practicar un model lingüístic que siga digne i popular, identificador i practicable, de tal manera que el valencià espontani i el valencià públic vagen acostant-se progressivament fins a arribar a fondre's, que és la situació òptima.

REACCIONS SOCIALS: MIRANT AL FUTUR

Les característiques positives del llibre *Coneguem les nostres terres* han anat acompanyades d'una bona recepció social. En la primera presentació (en l'Institut Valencià d'Art Modern), hi havien quatre-centes persones, cosa no poc extraordinària. Al cap de dos setmanes d'eixir el llibre, es va fer una segona presentació, ara en la seu valentina del sindicat la Unió General de Treballadors. Els assistents érem un centenar de persones; a més, una part significativa eren valencians nous. Per una altra banda, cal dir que la primera edició del llibre s'ha exhaurit al cap de dos setmanes d'haver-se publicat.

Josep Lluís, Maria Pilar i Jesús han fet una passa important per a augmentar el coneixement del valencià i, alhora, incrementar la voluntat de ser valencians.

Ara, falta que els docents valencians de qualsevol nivell complim una de les nostres obligacions, que és estudiar el llibre, aplicar-lo, divulgar-lo i debatre'l. A partir d'eixes operacions, hauríem de proposar millores per a arribar a llibres nous cada volta més complets i més bons. Així és com actua un poble civilitzat: partix de les coses que té per a anar millorant-les a poc a poc.

Dia a dia, van gestant-se les condicions per a que la recuperació de l'ús social del valencià faça un avanç significatiu. Per a reeixir en eixe objectiu, haurem d'evitar els errors del passat i haurem d'augmentar la coordinació en les nostres accions. La societat valenciana ho espera. Si estem a l'altura de les circumstàncies, estic convençut que arriplegarem el fruit de la llavor sembrada.